

ZWAARDEMAKER (1913), Rijksmonument
Architect (origineel): B. Schelling
Architect (transformatie): Hooyschuur Architecten
(nominatie Nationale Renovatieprijs 2007)

De voormalige gortpellerij en silo van Zwaardemaker werden getransformeerd tot een loftappartementen-complex. Karakteristieke elementen, zoals de kraan en de oude watertank, bleven bewaard. De inrichting van de openbare ruimte is sober. Aan de zuidkant werd een eigentijds vormgegeven wooncomplex toegevoegd.

Bij architectuur denk je misschien niet direct aan de Zaanstreek. Dat beeld is aan het veranderen. Zaandam heeft een eigenzinnig en eigentijds centrum gekregen en ook op andere plekken vind je bijzondere hedendaagse architectuur en stedenbouw. De Zaanstreek bevat eveneens een aantal mooie voorbeelden van industriële architectuur en sociale woningbouw. Deze Babel-fietsroute neemt je mee op een fascinerende tocht langs parels van Zaanse architectuur en stedenbouw.

JEDELOO TECHNISCHE SCHOOL (2010)

Architect (origineel): J. Schippers
Architect (transformatie): Hooyschuur Architecten

In 1930 gebouwd als ambachtsschool, in late Amsterdamse-Schoolstijl. Getransformeerd tot 31 woningen in huursector. Authentieke elementen bleven zoveel mogelijk behouden. Aan de voorzijde zijn nieuwe portieken aan het bestaande trappenhuis toegevoegd. Aan de achterzijde werden balkons aangebracht. De praktijk-lokalen werden gesloopt; hier zijn eengezinswoningen gebouwd.

ZAANSE CHOCOLAFABRIEK (2009) Rijksmonument

Architect (origineel): P. Kleiweg Dyserinck, H.H. Jansen, P. Molenaar, J.A. Snellebrand en A. Eibrink, J. Brouwer
Architect (transformatie): Carree Architecten BNA
(nominatie Parteen Architectuurprijs 2010/2011)

Voormalige stoom-, brood-, beschoot- en chocolade fabriek van Verkade. Vanaf de straat zie je een staalkaart van architectonische bouwstijlen tussen 1886 en 1968. De fabriek kwam leeg in 2003; de transformatie tot multifunctioneel gebouw was in 2009 gereed. Door het openbare binnenplein, blijft het complex in zijn geheel 'afleesbaar'. Diverse binnenruimten zijn vrij toegankelijk.

FIETSEPAKHUIS (2011)

Architect: NUNC Architecten
(nominatie Parteen Architectuurprijs 2010/2011)

Dit moderne gebouw refereert qua vorm, kleur en materiaal aan de traditionele Zaanse architectuur. Binnen roept de houten hoofdconstructie herinneringen op aan Zaanse droogloodsen en schuren.

ZAANOEVERPROJECT (v.a. 1989)

Stedenbouwkundige visie: Teun Koolhaas

De Zaanoevers waren eeuwenlang het kloppend, industrieel hart van de Zaanstreek, maar raakten in de tweede helft van de 20ste eeuw door sluiting en verplaatsing van bedrijven steeds meer in verval. Vanaf 1989 worden op talloze locaties verouderde bedrijfsterreinen getransformeerd en vernieuwd. De volumes van de aaneengesloten woonblokken refereren aan de voormalige fabrieken. Het Zaanoeverproject is vanaf 2010 voortgezet onder de naam Zaan-IJ, een regionale ontwikkelingsstrategie.

ZAANWERF (1999)

Stedenbouwkundig ontwerp: T. Concko en P. Gautier
Architecten: T. Concko, P. Gautier, Claus en Kaan, OZ architectuur, Meyer & Van Schooten, B.M. Duvekot, Splinter Architecten BV
(winnaar European 2 voor wonen in de stad; revitalisering van stedelijke gebieden (1991); Prix du Moniteur/Prix de la Première Oeuvre 1999; Silver Medal Prix Delarue van de Academie d'Architecture 2000)

Deze robuuste woongebouwen verwijzen naar de vroegere fabrieken van Sigma en Marvelo. Zaanstad schreef een prijsvraag uit voor de bouw van 120 woningen met openbaar gebied langs de Zaan. Het winnende ontwerp bracht de oorspronkelijke fabriekskavels terug in de vorm van platforms, omringd door water, wandelsteigers en boardwalks.

MAISON D'ESSENCE (1930) Rijksmonument

Architect (origineel): J. Coenraad
Architect (transformatie): Zijlstra & Schipper
(winnaar Nationale Renovatieprijs 2003)

In 1929/1930 ontworpen en gebouwd als magazijn van geur- en smaakstoffenfabriek Polak & Schwarz. Na jaren van leegstand werd het pand vanaf 2001 gerestaureerd en verbouwd tot 22 loftappartementen. Let op de bijzondere details: de kubistische vormgeving, grote raampartijen (kenmerkend voor de architectuur van het Nieuwe Bouwen), de goederenlift voor parkeren op het dak en de gedenkplaque bij de ingang.

ZAANTHEATER (1998)

Architectencombinatie: W. Wester, P. Carree, J. Zijlstra

Het theater staat midden in het hart van Zaandam. Kenmerkend is de open foyer met de grote glazen wand, die de bezoeker een prachtig zicht over de Zaan geeft. De ronde entreehal bevat diverse objecten, die verwijzen naar de historie van de Zaanstreek (Eugen Terwindt) en een kunstwerk van Hella de Jong. Op de toneeltoren is een lichtsculptuur van Bert Neelen aangebracht.

STATIONSGBIED ZAANDAM (v.a. 2004)

Stedenbouwkundig ontwerp en supervisie: Sjoerd Soeters

Architecten:

Stadhuis en busstation: Soeters & van Eldonk (winnaar Parteon Architectuurprijs 2010/2011)

Inntel: WAM architecten

Complex Rustenburg/Hermitage: Rijnboult

Voorbouw Saentower: Dok Architecten

Het stationsgebied van Zaandam heeft met zijn opvallende postmodernistische stadhuis, spraakmakende geveltjes-hotel en 'opgetilde' openbare ruimte een spectaculaire verandering ondergaan. Het gebied heeft een onmiskenbaar Zaanse identiteit gekregen en wordt nog verder ontwikkeld. Er komen nog enkele woontorens bij en tegenover het stadhuis is een nieuw cultuurcluster, ontworpen door MVRDV, gepland. Over het spoor komt een nieuwe verbinding naar de woonwijk Nieuw West. Hier ligt o.a. het eerste Zaanse zelfbouwproject.

ZAANEILAND

Stedenbouwkundig ontwerp: Hesper landschapsarchitectuur en stedenbouw, bureau B+B

(Oostzijde eiland: winnaar European O2, Europese ideeënprijs voor jonge ontwerpers: Maccreanor Lavington Architects)

Eeuwenlang lagen er houtwerven op en rond dit eiland in de Zaan. Na grondige sanering verrees hier een bijzondere woonwijk (1995-1998). Westelijk - aan het rustige deel van de Zaan - liggen drie pieren met eengezinswoningen (Rudy Uytengaak). Aan de oostkant liggen twee lange rijen laagbouw aan een promenade langs het water (MaccreanorLavington). Centraal door het gebied loopt een lange groenstrook. Om het jaar organiseren bewoners de manifestatie Kunstiland.

WATER TERUG IN DE GEDEMPTE GRACHT (2013)

Ontwerp en inrichting: Simon Spietsma

Als onderdeel van de vernieuwing van het centrumgebied, is de openbare ruimte heringericht. Voorheen lag hier een sloot, later liep er een drukke verkeersader. Nu is de nieuwe gracht een gezellig voetgangersgebied, met modern vormgegeven bruggetjes. Kademuurtjes, paviljoens, muziekten en waterspeelplaats nodigen uit tot ontmoeting en langer verblijf.

FIETSEN LANGS PARELS VAN
ZAANSE ARCHITECTUUR
EN STEDENBOUW

HAVENBUURT (1909-1910)

Architect: G. van der Koogh

Architect (nieuwbouw): Hooysschuur architecten

In deze typische volksbuurt woonden vroeger veel havenarbeiders. De slechte staat van de woningen, in combinatie met funderingsproblemen, leidde tot verhitte discussies met bewoners over renovatie of sloop/nieuwbouw. Uiteindelijk werd voor een middenweg gekozen. Gepoogd is om de nieuwbouw aan te laten sluiten op de kenmerken van de bestaande bebouwing. Noordelijk van de havenbuurt zie je het beeld van De Houtwerker (Miletic; 1971)

DE CONRAD

Architect: HM Architecten

(nominatie Parteon Architectuurprijs 2010/2011)

Aan de zuidkant van Zaandam is een nieuw landmark gebouwd. Het stoer vormgegeven bouwblok en de elegante hoge toren lijken het gebied dichter naar de stad toe te trekken. Het groene binnen gebied wordt omgeven door een trapeziumvormig bouwblok met verschillende bouwhoogtes, die aansluiten op de naastgelegen laagbouw.

NS-station
Koog-Bloemwijk

Jullianastraat

Readhuisstraat

Tuidende

Willem
Alexander
brug

Leliestraat

Breedweer

Oostzijde

Weszijde

Frans Halsstraat

Bernhard
burg

A7

S151

Oostzijde

Veringstraat

Heijmansstraat

Oostzijde

Kopermolenstraat

Papenp

Westzijde

N203

Z A A N

Klokbaai

Westzijde

Molenstraat

overlappend deel aan de andere van de kaart

NS-station
Zaandam CS

Stationsstraat

Vinkenstraat

Gedempte gracht

Vervolg route
andere
zijde

Oostzijde

Peperstraat

Klaas
Katerstraat

A8ERNA (2005)

Architect: NL architects, Carve

(Bekroond bij verkiezing kindvriendelijke projecten 2005; 4th European Prize for Urban Public Space 2006; Parteen Architectuurprijs 2006; Routepluim 2008; prijs voor landschapsarchitectuur)

Koog a/d Zaan werd door de aanleg van de A8 in 1968 radicaal in tweeën gekleefd. Het gebied onder het talud was donker, tochtig en onaangenaam. Met het project A8erNa is de openbare ruimte in en om het viaduct ingrijpend veranderd. Nieuwe functies werden toegevoegd, zoals winkels, een aanlegsteiger in de Zaan en een uitgebreid skatecomplex.

ZAANS MEDISCH CENTRUM (2017)

Architect (nieuwbouw): Mecanoo Architecten

Het nieuwe ZMC biedt een natuurlijke, 'healing environment', waar patiënten en bezoekers zich thuis voelen. Een bijzonder vormgegeven 'straat' met beschutte wachtplekken, veel daglicht en groen, ontsluit het hele ziekenhuis. Herkenbaarheid, duidelijke routes en volop aandacht voor goede oriëntatie in het gebouw zijn de basis voor het ontwerp. Het programma omvat 40.000 m² ziekenhuis met apart moeder-kind centrum, laboratoria, apotheek, publieke functies, kantoren, vergadercentrum en parkeergebouw.

(foto: Mecanoo Architecten)

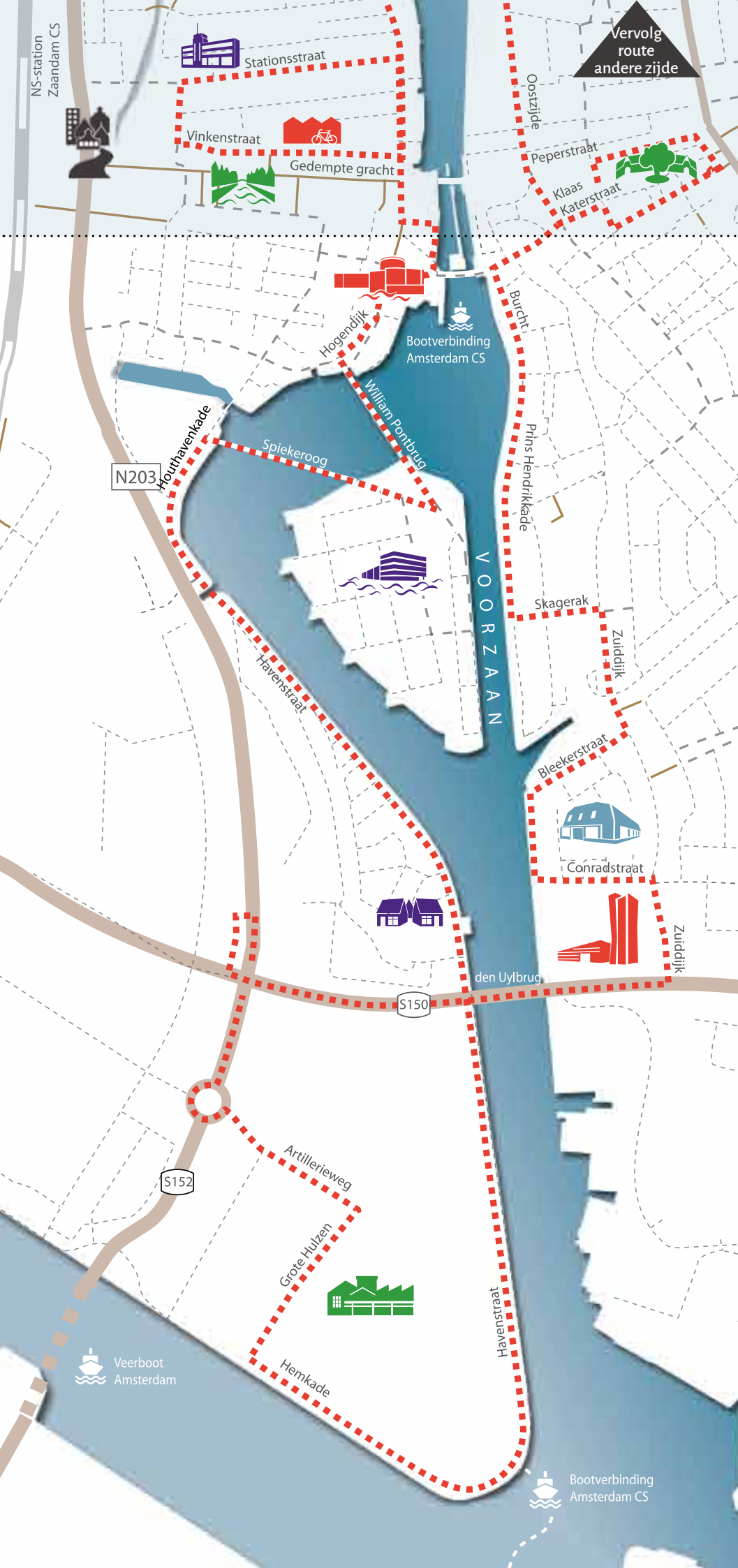

TALMA/KLAAS KATERBUURT (1919-1920)

Architecten: A. Ingwersen en Tj. Kuypers; Gulden en Geldmaker

De besloten Talmabuurt van christelijke woningbouw vereniging Patrimonium omvat een zestal straten rondom een sfeervol pleintje. Let op de mooie details, zoals de gevelstenen boven de voordeuren. Direct aangrenzend liggen woningen van woningbouwvereniging ZVH, met hout betimmerde daken en opvallende ingangen. Deze straten werden vernoemd naar socialistische kopstukken.

Deze folder is een uitgave van de stichting Babel, het architectuurplatform van de Zaanstreek.

Zaandam is uitstekend bereikbaar per trein en bus. Je kunt vanuit Amsterdam ook met je fiets per boot naar Zaandam reizen. Op www.varenindezaanstreek.nl vind je meer informatie, o.a. over vertrek- en aankomsttijden. Fietsen zijn te huren naast het station Zaandam en op 5 min. loopafstand in het Fietspakhuis, Vinkenstraat 46.

Samenstelling fietsroute: Stichting Babel
 Productie en redactie: Islant atelier voor stedenbouw
 Vormgeving: Hanneke de Graaf
 Fotografie: Ruben Timman

VERNIUWING VISSERSHOP (2004)

Architect (origineel): Gulden & Geldmaker
 Architect (vernieuwing): Heren 5 architecten bv
 Ontwerp openbare ruimte: H+N+S Landschapsarchitecten

In 1914 verrees hier het eerste tuindorp in Nederland. Vanwege ernstige bouwkundige gebreken werd in 1995 besloten tot sloop/nieuwbouw. Heren 5 Architecten ontwierp geen nieuwe buurt, maar een 'nieuw dorp met een oud gevoel'. Dit gevoel komt terug in de bakstenen huizen met rode daken en de voortuintjes met 'bemoeibankjes'. Het oorspronkelijke stratenplan van de buurt bleef in tact. Stoeptegels met opschriften herinneren aan hoe bewoners afscheid namen van hun oude wijk.

HEMBRUCTERREIN

Hier was van 1880 tot 2003 een munitiefabriekscomplex gevestigd, als onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Het terrein bevat 40 rijksmonumenten en ca. 20 gemeentelijke monumenten. Na jaren van leegstand bereikten Rijk (eigenaar), provincie en gemeente overeenstemming over gefaseerde herontwikkeling. Op basis van cultuurhistorisch onderzoek (Bureau SteenhuisMeurs) zijn richtlijnen vastgesteld voor het behoud van bijzondere kwaliteiten en mogelijke nieuwe toevoegingen (o.a. woningbouw). Een aantal panden is gerestaureerd en heeft een nieuwe functie gekregen. Een deel van het terrein is toegankelijk.

